

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי
טרפון⁽³⁰⁰⁾.

ביד של רחבה [שם אדם], הוה ליה הנהו זוזי
דיתמי [הופקד בידו כסף של יתומים
קטנים].

אתא לקמיה דרב יוסף. אמר ליה, שאל אותי:
מהו לאשתמושי בגוייהו [האם אני יכול
להשתמש במעות אלו]?

אמר ליה, הכי אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבי טרפון, שיכול להשתמש במעות
אבידה. ואם כן, הוא הדין במעות אלו,
שאתה שומרם עבור היתומים.⁽³⁰¹⁾

אמר ליה אביי: וכי לאו אתמר עלה, על
הלכה זו: אמר רבי חלבו אמר רב הונא: לא
שנו שמותר להשתמש בהם — אלא בדמי

ותמהינן: והא "לפיכך אם אבדו" קתני
במשנתנו, ולא כפי שביארנו את משנתנו
לשיטת רב יוסף, שמדובר באונסין, שהרי
לדבריו היה צריך לשנות "אם נאנסו"?!
כט-ב ומבאר הגמרא: מה ששינו במשנתנו

"אבדו" — היינו כדברי רבבה:

דאמר רבבה לגבי מה ששינו בבדייתא: בני
העיר ששלחו את שקליהן למקדש, ונגנבו או
אבדו.

"נגנבו" — הכוונה שנגנבו בלסטים מזויין,
שזהו אונס.

"אבדו" — היינו שטבעה ספינתו בים, שזהו
אונס גמור.

אף כאן, במשנתנו, מה ששינו "אבדו",
הכוונה שאבדו על ידי אונס.

שדינו כשומר שכר — וחייב.

עי"כ כשומר שכר. ולפי זה, לרבה שסובר
ששומר אבידה כשומר חנם, נעשה על ידי היתר
השימוש רק כשומר שכר.

אבל לשיטת הראב"ד [הביאו הרא"ש בפרק
המפקיד סימן כ"ו], שכתב שהחילוק הוא משום
שהיתר השימוש של פקדון גרוע הוא, לפי
שהנפקד ירא לקנות במעות סחורה, שמא יבוא
המפקיד לתבען. ואילו היתר השימוש של אבידה
— עדיף, לפי שהמוצא יודע שישנה אצלו ימים
רבים, ולכן נעשה שואל, אם כן, אין נפקא מינה
בין רבה לרב יוסף, ולכולי עלמא, לשיטת ר"ט
שמתיר להשתמש במעות — הוה שואל עלייהו,
ומתחייב באונסין.

301. כתב הרא"ש: "ולא דמי להא דתנן בפרק
המפקיד: המפקיד מעות אצל בעל הבית לא
ישתמש בהן, דסלקא דעתך לדמותו לדמי אבידה
בשביל שהיה עושה טובה עם היתומים שהיו

300. הכי איתא בפוסקים, דהלכתא כרבי טרפון.
ומכל מקום כתבו הרא"ש והטור, שחייב על
הדמים רק כשומר שכר, ואינו חייב באונסין
כשואל. והיינו טעמא, משום שהם פוסקים
כרבה, ששומר אבידה הוה שומר חנם. ומה
שאמרה הגמרא שלר"ט חייב אף באונסין, היינו
רק לשיטת רב יוסף.

אבל התומים [סימן ע"ב סק"ט] כתב, שענין
זה תלוי במחלוקת רבה ורב יוסף רק לשיטת
הראשונים, שנתנו טעם למה היתר השימוש
בדמי אבידה נותן למוצא דין שואל, ואילו
במפקיד מעות אצל חבירו, היתר השימוש
עושהו רק שומר שכר, דהיינו משום שהיתר
השימוש מעלה בדרגה אחת, ולכן, שומר אבידה
שדינו כשומר שכר, נעשה על ידי היתר שימוש
כשואל. ואילו נפקד, שדינו כשומר חנם, נעשה

לשלישים יום [פעם אחת בשלשים יום]. וינהג כך תמיד, עד שיחזירם לבעליהם. משום שספרים, אם אינם נפתחים מזמן לזמן, הרי הם מתעפשים.⁽³⁰²⁾

ואם אינו יודע לקרות בספרים — גוללן נכל הספרים שבימיהם היו עשויים בגליון מגולל, כספרי תורה שלנו, ולכן נקט התנא לשון "גוללן", מתחילתן לסופן, כדי שיכנס בהם אויר, ויעשה כן אחת לשלשים יום.

ומה ששנינו קורא בהן, היינו לתועלת הספרים, כפי שנתבאר. ולכן צריך לנהוג זהירות בזמן שקורא בהן, שלא יזקו. ולכן:

אבל לא ילמוד בהן בתחילה, שלא ילמד בהן דבר שהוא לומד עתה בפעם הראשונה, משום שאנו חוששים שמא מתוך שהוא צריך לעיין היטב בדבר, ישהה את הספר זמן רב לפניו, ועלול הספר להנזק.

אבידה, שמצא אבידה, וטיפל בה כתקנת חכמים, ולבסוף מכרה, שהואיל וטרח בה — התירו לו להשתמש במעות.

אבל מעות אבידה, שמצא מעות עצמן, באופן שחייב להכריז עליהם, ולא טרח בהן — לא ישתמש בהם.

והרי הני, מעות היתומים המופקדים אצל רחבה — כמעות אבידה דמו, שהרי לא טרח בהם!

אמר ליה רב יוסף לרחבה: זיל [לך]! לא שבקו לי דאשרי לך [לא הניחו לי שאתיר לך].

מתניתין:

אם מצא אדם ספרים, קורא בהן המוצא אחד

קמי יתמי, ולגביהם הוי כמעות אבידה, שהרי לא טרח המוצא לפנייהם].

302. הרמב"ם כתב, שדין זה, שצריך המוצא לדאוג לכך שלא תיפסד האבידה מאליה, נלמד מהפסוק "והשבותו לו", שדורשין: ראה היאך תשיבנו לו. וכתב בחזון יחזקאל, שנראה מדבריו, שחייב זה אינו מדין שמירה האמור באבידה, שדין זה הוא רק לשמור על החפץ שלא יגנב. אלא חייב בכך מדין השבת אבידה, שבכלל חיוב זה מוטלת עליו האחריות לדאוג שלא תפסד. ונפקא מינה, שאם היה החיוב משום דין שמירה, אזי אם לא דאג לאבידה — ונתקלקלה, יהיה חייב. אבל אם זה מדין השבת אבידה, פטור מלשלם, ורק לא קיים מצות השבת אבידה כראוי.

סמוכים אצלו, וגם שלא יהיה אחריות המעות על היתומים". ולפי זה, מה שהגמרא דוחה אחר כך שאין זה דומה אלא למצא מעות, היינו משום שכאן לא טרח במעות עצמם. כי מה שטרח עם היתומים, אינו נחשב שטרח במעות.

והראב"ד כתב: "פירוש, עשאו אבי היתומים נפקד עד שיגדלו. ואם תאמר, הלא אמרו במשנה המפקיד מעות אצל בעה"ב וכו', התם דאי בעי מפקיד למשקלינהו לשכחינהו מזומנים. אבל הכא, לזמן אריכא הוא".

ובנמוקי יוסף כתב, שאכן מדובר כאן במעות אבידה ממש, שאחר שמצאן נודע שהן של יתומים. ונשאר המעות בידו, משום שהשבה ליתומים קטנים לא הוי השבה מעליא, דמקום שאינו משתמר דמי. [ובמהר"ם שיף כתב, שמדובר בדמי אבידה, דהיינו שמצא אבידה שהיה בה טורח — ומכרה, ומת האב, ונפלו

מצא שק או קופה [סל גדול], וכל דבר שאין דרכו ליטול בפרהסיא אף לצורך עצמו, משום שאדם חשוב הוא, וגנאי הוא לו — הרי אדם זה פטור ממצות השבת אבידה במקרה כזה, ולא יטול את האבידה.

ואינו עובר משום "לא תוכל להתעלם", כפי שהגמרא לומדת להלן ממה שנאמר בענין השבת אבידה "והתעלמת", שמשמע — פעמים שאתה מתעלם.

גמרא:

אמר שמואל: המוצא תפילין בשוק, שם [אומדן] את דמיהן של התפילין, ומוכרן, ומניחן [את הדמים] בידו עד שימצא את בעליהן⁽³⁰⁵⁾. ויכול המוצא למכרן לאלתר, מיד לאחר שמצאן, ואין צריך להמתין כלל. מתיב רבינא ממשנתנו: מצא ספרים — קורא בהן אחד לשלשים יום.

ואם אינו יודע לקרות בהם — גוללן.

משמע, דווקא לגוללן — אין, מותר. אבל שם דמיהן ומניחן — לא, אלא צריך שישמרם עבור בעליהם!

וכן לא יקרא אדם אחר עמו בספר. (303) לפי שאנו חוששין שאחד מהם ימשוך את הספר כדי לקרב אותו לצידו, שיוכל להסתכל בו היטב, והשני ימשוך לצד השני, ועל ידי כך יתקע הספר.

מצא כסות, מנערה אחד לשלשים יום, כדי שיצא ממנה האבק שהצטבר בה.

וכמו כן שוטחה, כדי שיכנס בה אויר — ולא תכלה, ולא יאכלנה עש.

ויעשה זאת רק לצרכה, אבל לא ישטחנה לכבודו, להראות את הבגד, ולהתכבד בכך.

מצא כלי כסף וכלי נחושת, שהדין הוא שצריך לשמרם בקרקע, כפי שיבואר להלן בגמרא, משתמש בהן מדי פעם לצרכן, כדי שלא יתעפשו בקרקע. אבל לא ישתמש בהן זמן רב, שיהיה בו כדי לשחקן מרוב שימוש.

מצא כלי זהב וכלי זכוכית, שאף שמירתם של אלו בקרקע, לא יגע בהן יותר לאחר שיטמינם — עד שיבוא אליהו.

והטעם: בכלי זהב לא יגע, משום שאינם מתעפשין בקרקע. ובכלי זכוכית לא יגע, משום שחוששין שמא ישברו מחמת שימוש⁽³⁰⁴⁾.

לתועלת האבידה. ואם כן, למה לא פירש רש"י מה הפסד יש כששתמש בכלי זהב? וביאר, שכלי זהב, הואיל ואינם מתעפשין על ידי הקרקע, צריך לשמרם שם כדי שלא יגנבו. אבל כלי זכוכית, שאין בהם חשש גניבה, אין צריך לתנם בקרקע. ולולא החשש שישברו, היה מותר לו להשתמש בהם.

305. כך פירש הרא"ש [וכתב הש"ך שפירוש זה

303. כתב הרש"ש, קריאה — היינו בלא עיון. ולימוד — היינו בעיון. ודקדק לפי זה בלשון המשנה, שדווקא לימוד אסור בתחילה, אבל קריאה בעלמא מותרת. ועם אחר, אסור אף קריאה בלבד.

304. כך ביאר רש"י. והעיר בדברות משה, שמשמע מתוך כך, שלולא החשש שמא ישבר, היה מותר למוצא להשתמש בכלים, אף שאין זה

שלשים יום.

ואילו בספר ישן — גוללו כל שנים עשר חדש.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אחד זה ואחד זה, בין חדש ובין ישן — גוללו כל שנים עשר חדש.

אמר מר: השואל ספר תורה מחבירו, הרי לא ישאילנו לאחר.

והוינן בה: מאי אריא ששנה התנא דווקא גבי ספר תורה שלא ישאילנו לאחר? אפילו כל מילי נמי לא ישאיל לאחר!

דאמר רבי שמעון בן לקיש במסכת גיטין, לגבי המשנה שנשנית שם "השולח גט בארץ ישראל, הרי זה משלחו ביד אחר. ואם אמר לו, טול חפץ פלוני הימנה — לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר":

כאן, במשנה זו, שנה לנו רבי [שערך את המשוניות], שאין השואל רשאי להשאיל

אמר אביי: שונה דין תפילין מדין ספרים, משום שתפילין בני בר חבו [בבית בר חבו, שהיו עושים ומוכרים תפילין⁽³⁰⁶⁾] — משכח שכיחי [שכיחים הם], ולכן אין צריך המוצא לשמור את התפילין עבור בעליהם, שהרי בנקל יוכל לקנות לו תפילין אחרים בדמים⁽³⁰⁷⁾.

אבל ספרים — לא שכיחי, וקשה להשיגם, ולכן צריך המוצא לטפל בהם ולשמרם, כדי שיוכלו בעליהם לקבלם כמות שהם.

תנו רבנן: השואל ספר תורה מחבירו, הרי זה לא ישאילנו לאחר [כל הברייתא תתבאר להלן בגמרא].

פותחו וקורא בו, ובלבד שלא ילמוד בו בתחילה, וגם לא יקרא אחר עמו.

וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו, גוללו כל שנים עשר חדש. פותחו וקורא בו.

אם בשבילו פתחו — אסור.

סומכוס אומר: בספר חדש — גוללו כל

בהם דרך קבע, אף אם יפסידם דרך תשישם, ולכן צריך דווקא לשומם.

306. כדאיתא במסכת מגילה [יח ב]: "אביי שרא לדברי בר חבו למכתב תפילין ומזוזות שלא מן הכתב".

307. הרמב"ם כתב: "ואין עשוין אלא למצותן בלבד". ודקדק מזה הסמ"ע [וכן דקדק הפלפולא חריפתא כאן מלשון הרא"ש], ששאר דברים, אף שמצויין לקנותן, מכל מקום חביב לו לאדם הדבר שהתרגל אליו. מה שאין כן תפילין, שאין אדם מקפיד אם יוצא באלו או באחרות, אם גם

עיקר]. עוד הביא הרא"ש, שיש מפרשים ש"מניחין" קאי על התפילין עצמן, והיינו שיכול להניחן על ראשו לאלתר.

והקשה מכאן הנמוקי יוסף על הפוסקים שכתבו שמותר ליטול טלית של חבירו שלא מדעתו, ולא הוי כשואל שלא מדעת, משום דניחא ליה לאינש דלתעביד מצוה בממוניה, והרי כאן אמרו "שם דמיהן, ומניחין", ולולא ששם דמיהן וקנאן, היה אסור לו להשתמש בהן, ככל שאר אבידה, ולא התירו לו משום דניחא ליה לאינש וכו'!

ותירץ הש"ך, מה שהתירו להשתמש, היינו בדרך ארעי. אבל כאן מדובר שרוצה להשתמש

ומבאר הגמרא: אכן דבר זה — פשוט הוא, וסיפא איצטריכא ליה לתנא לחדש לנו: ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה [שלא ילמד בו עניינים חדשים, כפי שנתבאר לעיל].

עוד שנינו בברייתא: וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו, גוללו הנפקד כל שנים עשר חדש, פותחו וקורא בו.

וסוברת עתה הגמרא, שמה ששנינו שפותחו וקורא בו, היינו לצורך עצמו. שהרי לצורך הספר כבר שנינו שגוללו כל שנים עשר חדש. לכך תמהינן: מאי עבידתיה גביה [מה מעשה הספר אצלו], היאך מותר לו לקרוא בו לצרכו?

ותו, מהו מה שנשנה בהמשך הברייתא: אם בשבילו [לצורך עצמו] פתחו — אסור, הא אמרת לפני כן שהנפקד פותחו וקורא בו!

לאחר, ואין השוכר רשאי להשכיר לאחר בלא רשות הבעלים, לפי שאין רצונו של אדם, שיהיה פקדונו ביד אחר!

ומבאר הגמרא: אכן, בכל דבר אין רצונו של אדם שיהיה פקדונו ביד אחר, ומכל מקום, התנא של הברייתא ספר תורה — איצטריכא ליה להשמיענו, שאף אותו אסור להשאל לאחר.

כי מהו דתימא: הרי ניחא ליה לאיניש דתיעביד מצוה בממוניה [נוח לו לאדם שתיעשה מצוה בממונו], ואם כן, נוח לו שילמדו אחרים בספרו, קא משמע לן שאין אנו אומרים כך לגבי ספר תורה⁽³⁰⁸⁾, כיון שהוא נוח להתקלקל בטשטוש וקריעה.

עוד שנינו בברייתא: פותחו וקורא בו.

ותמהינן: פשיטא שיכול השואל לקרוא בספר! ואלא למאי שייליה מיניה אם לא לצורך קריאה בו?

בהם השואל, ואף ישאילם לאחרים ללמוד. אבל במצוה חדא — ניחא ליה. ובמרדכי חילק, דהכא איירי שלא מדעתו, וזה ודאי לא ניחא ליה. אבל לקיומי מצוה בממוניה מדעתו, ודאי ניחא ליה.

והפרי חדש כתב, דניחא ליה רק בהפסד מועט, כשכר בדיקה. אבל בהפסד מרובה, לא ניחא ליה.

והחתם סופר ביאר על פי מה שכתב הריטב"א לחלק בין טלית ותפילין שמותר לשאול שלא מדעת הבעלים, לספרים, שאסור לשאול שלא מדעת, שבספרים, שעלולים להתקלקל על ידי השימוש, לא ניחא ליה, שהרי יוצא שכרו בהפסדו, כי היום או מחר לא יהיה לו ספר ללמוד בו. ולפי זה לא קשיא מההיא

הן כשרות.

והש"ך ביאר ככוונת הרמב"ם, כיון שעשויין רק למצוה, ניחא ליה לבעליהן שימכרו וייעשה בהן מצוה.

308. הקשו הראשונים, הרי במסכת פסחים [ד ב] אמרינן גבי השוכר בית בחזקת שהוא בדוק מחמץ, ונמצא לבסוף שאינו בדוק, שאין זה מקח טעות, ואף במקום ששוכרים אדם שיבדוק, משום דניחא ליה לקיים מצוה בממוניה! ותירץ הריטב"א, ששם הוא עצמו עושה מצוה בממונו. אבל לא ניחא ליה שאדם אחר יעשה מצוה בממונו בלא ידיעתו.

עוד הביא בשם הר"ש בספר האורה, דלא ניחא ליה שיתקיימו בממונו שתי מצוות, שילמד

ומבארת הגמרא: **הכי קאמר**: גוללו כל שנים עשר חודש לצורך הספר. **ואם כשהוא גוללו לצורך הספר, פותחו וקורא בו בדרך אגב — מותר.**

אבל אם רק בשבילו, לצורך עצמו, פתחו מתחילה — **אסור לקרוא בו.**

בהמשך הברייתא שנינו, **שפומכוס** חולק על תנא קמא, **ואומר**: בספר חדש — גוללו כל שלשים יום, ואילו בספר ישן — גוללו כל שנים עשר חדש.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אחד זה ואחד זה, בין בחדש ובין בישן, גוללו כל שנים עשר חדש.

ותמהינן: דברי רבי אליעזר בן יעקב — היינו כדברי תנא קמא! שהרי גם תנא קמא אמר שגוללו אחת לשנים עשר חודש!

אלא אימא כך: רבי אליעזר בן יעקב אומר: אחד זה ואחד זה — גוללו אחת לשלשים

יום⁽³⁰⁹⁾.

שנינו במשנתנו: **אבל לא ילמוד בו בתחלה, ולא יקרא אחר עמו.**

ורמינחו: המוצא ספר, לא יקרא בו פרשה — וישנה אותה שוב, משום שאז משהה את הספר לפניו זמן רב.

ולא יקרא בו פרשה — ויתרנב אותה [מאותו טעם, שמשהה את הספר לפניו].

ולא יפתח בו יותר משלשה דפין.

ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד.

משמע, **הא שנים** — קורין בו כאחד! ואילו במשנתנו שנינו שלא יקרא עמו אחר!

אמר אביי, לא קשיא: כאן, מה ששנינו במשנתנו שלא יקרא עמו אפילו עוד אדם אחד, מדובר כששניהם קורין בענין אחד [בפרשה אחת], ולכן אף כשקורא עמו רק

דפסחים, לפי שרק בספר לא ניחא ליה. אבל בהוצאת ממון גרידא כי ההיא דפסחים — ניחא ליה.

309. כתב רש"י: "ומתניתין נמי דקתני קורא בהן אחת לשלשים יום, ולא מפליג בין ישן לחדש, ר"א בן יעקב היא". וביארו בכוונתו, דקשיא ליה, למה הגייה הגמרא בדברי ר"א ולא בדברי ת"ק, לזה כתב, דהיינו כדי שהמשנה תהיה כר"א, ולא תקשי הלכתא אהלכתא. שהרי קיימא לן כסתם משנה, ומצד שני קיימא לן שמשנת ר"א בן יעקב קב ונקי!

עכ"פ יוצא מדברי רש"י, שאין חילוק בין אבידה לפקדון [וכתב הש"ך שגם הטור פסק כרש"י].

אבל בשו"ע חילק בדבר, שגבי אבידה פסק שגוללה אחת לשלשים יום, וגבי פקדון פסק שגולל אחת ליי"ב חודש [וכן פסק הרמב"ם].

וביאר הש"ך הטעם, שהרי בפקדון הפקיד את הספר מדעתו, וכיון שלא אמר לנפקד לגוללו כל שלשים יום, די לו לגלול אחת ליי"ב חודש. והשיג על הסמ"ע שכתב שאם גלל ס"ת תוך ל' יום — הרי זה לצרכו, והקשה, הרי לשיטת המחבר, בפקדון גולל אחת ליי"ב חודש! ובקצוה"ח ישב דעת הסמ"ע, שאע"פ שבפקדון אינו חייב לגלול כל ל' יום, היינו משום שהמפקיד מחל לו על טירחא זו. אבל אם למרות זאת גוללו אחת לל' יום — הרי זה לצורך הספר. עיי"ש.

עוד אחד, יש חשש שיקרע הספר.

ואילו כאן, בברייתא, מדובר כשקורין בשני ענינים, שכל אחד קורא בדף אחר, ולכן בשנים אין חשש שיקרע, ורק בשלשה — חיישינן.

שנינו במשנתנו: מצא כסות, מנערה אחד לשלשים יום.

והוינן בה: מזה שהצריכוהו חכמים לנערה, למימרא, משמע, דניעור מעלי [מועיל] לה לגלימה?

והאמר רבי יוחנן: מי שיש לו גרדי [אורג] אומן בתוך ביתו, שיכול לארוג לו טליתות חדשות בכל יום, ינער כסותו בכל יום: כלומר, בא רבי יוחנן ללמדנו, שניעור מזיק לגלימה!

על שאלה זו משיבה הגמרא ארבע תשובות:

א. אמרי: אם מנערה בכל יום — קשי לה, ובכהאי גוונא דיבר רבי יוחנן.

אבל אם מנערה אחד לשלשים יום — מעלי לה, וכדברי משנתנו.

ב. איבעית אימא: לא קשיא. הא, מה ששנינו שהניעור טוב לגלימה, מדובר בחד [באדם אחד] שמנערה לבדו, שאז אין הניעור קורע את הגלימה.

והא שאמר רבי יוחנן שהניעור קשה לה, מדובר בתרי [בשני בני אדם], שאוחזין אותה בשני צידיה, ומנערין אותה. שאז הם מותחין אותה יותר מדי, ומזיקין לה.

ג. איבעית אימא: לא קשיא. הא ששנינו

שהניעור יפה לה, מדובר שמנערה בידא [בידו].

והא שאמר רבי יוחנן שהניעור קשה לה, מדובר שמנערה בחוטרא [במקל], שזה מזיק לה.

ד. איבעית אימא: לא קשיא. הא שאמר רבי יוחנן שהניעור קשה לה, מדובר בגלימא דעמרא [העשויה מצמר], שניעור מזיק לה, לפי שהיא נמתחת ונקרעת.

והא ששנינו בברייתא שהניעור טוב לה, מדובר בגלימא דכיתנא [העשויה מכותנה].

כיון שהזכירה הגמרא את דברי רבי יוחנן, שלא ינער את גלימותיו לעתים קרובות, הנוגעים להלכות דרך ארץ, מביאה הגמרא עוד מדברי רבי יוחנן בעניינים אלו:

אמר רבי יוחנן: עדיף לשתות כסא דחרשין, של מכשפות, ולא לשתות כסא דפושרין [כוס של פושרים], שהם מסוכנים ועלולים להזיק לגוף.

ומה שאמרנו שפושרים מזיקים, לא אמרן — אלא כשהם נתונים בכלי מתכות. אבל אם הם בכלי חרש — לית לן בה [אין בכך חשש].

ואף אם הם בכלי מתכות נמי, לא אמרן שהם מזיקים — אלא דלא צויין [שלא הרתיחום מקודם]. אבל דצויין — לית לן בה.

ואף כשהם בכלי מתכות, ולא צויין, לא אמרן שהם מזיקים — אלא דלא שדא בה ציביא [שלא שם בהם דבר מהדברים שנותנים לתוך משקין, עשבים או תבלין או עיקרי בשמים]. אבל אם שדא ביה ציביא —

לית לן בה.

ועוד אמר רבי יוחנן: מני שהניח לו אביו מעות הרבה — ורוצה לאבדן, ינהג כך:

ילבש בגדי פשתן,

וישתמש בכלי זכוכית,

וישכור פועלים ואל ישב עמהן.

ורצה רבי יוחנן ללמדנו בדבריו, שלא ירגיל אדם בדברים אלו, לפי שעל ידם הוא יאבד בזמן מועט הון רב.

ועתה מבארת הגמרא את הדברים:

מה שאמר רבי יוחנן **ילבש בגדי פשתן** — היינו בבגדי **כיתנא רומיתא**, כלי פשתן הבאים מרומא שדמיהם יקרים, ומתבלים במהירות.

ומה שאמר **ישתמש בכלי זכוכית** — היינו **בוזגיתא חורתא** [זכוכית לבנה, שדמיה יקרים, ונוחה להשבר].

ומה שאמר **ישכור פועלים ואל ישב עמהן**, א-2 **תרנומא**, יש להעמיד, בפועלים המנהיגים תור⁽³¹⁰⁾, את השוורים של בעל הבית, **דנפיש פסדייהו** [שמרובה הפסדם].

לפי שבזמן הגמרא, רוב עבודת הקרקעות

היתה נעשית באמצעות שוורים. ובחרישת הכרמים, ואף בשעת בצירתם, היו נעזרים בשוורים, שהיו מובילים את כלי המחרשה ואת הבוצרים בין שורות הכרמים, בעגלה המונהגת על ידי שוורים. ובשעת הבצירה היו נותנין את הענבים בעגלה.

לפיכך, אם אין הבעלים נמצאים עם הפועלים, ואינם מפקחים עליהם — יכול להגרם להם הפסד גדול, משום שאין דרך הפועלים לחוס על הכרם ועל השוורים, ומנהיגים אותם על הגפנים ועל הנטיעות, והם מתקלקלין, ואף השוורין נסחבין ונשברים.

שנינו במשנתנו: מצא כסות, **שוטחה לצורכה אבל לא לכבודו וכו'.**

איבעיא להו: אם רוצה המוצא לשטוח את הכסות גם לצורכו וגם לצורכה — מאי? האם מותר לו לעשות כך או אסור?⁽³¹¹⁾

תא שמע ראייה ממה ששנינו במשנתנו: **שוטחה לצורכה.**

ומשמע שרק לצורכה — **אי,** אכן מותר לו לשוטחה.

הא לצורכו ולצורכה — לא ישטחנה!

אימא סיפא: אבל לא ישטחנה לכבודו.

דחיישינן שמא יניחנה שטוחה יותר מדי עד שתתקלקל.

והר"ן בחידושו כתב, דלהכי התירו בכלי כסף ונחושת, לפי שאם לא היה משתמש, היו מעלים חלודה, וצריך טורח מרובה להסירה, וכיון שלא הטריחו חכמים באבידה יותר מדי, לכן התירו למוצא להשתמש בהם. אבל בכסות,

310. כך גרס רש"י. ורבינו חננאל גרס "בתוורי", דהיינו הפועלים המנהיגים את השוורים.

311. הקשו הראשונים, מאי אבעיא להו, הרי התירו במשנה לקרוא בספרים, ולהשתמש בכלי כסף ונחושת, אף שעושה זאת גם לצרכו! ותירצו התוס', דדוקא בשיטוח אבעיא להו,